

Lahti

Lahden kaupungin rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteet

KH 4.12.2023

KV 11.12.2023

Sisällys

1 Yleistä.....	4
1.1 Rahoitus- ja sijoitustoiminnan yleiset periaatteet	4
1.2 Rahoitus- ja sijoitustoiminnan päätöksenteko ja toiminnan organisointi	4
2 Rahoitustoiminta	6
2.1 Kaupunkikonsernin sisäinen rahoitus.....	6
2.1.1 Sisäisen rahoituksen toimintaperiaatteet	6
2.1.2 Sisäistä rahoitustoimintaa koskeva lainsäädäntö ja muut säännöt	7
2.1.3 Konsernitili.....	7
2.1.4 Antolainaus	8
2.1.5 Takaukset	9
2.1.6 Vakuudet.....	9
2.1.7 Tytäryhteisöjen rahoitusriskien hallinta.....	10
2.2 Rahoitusriskit.....	10
2.3 Rahoitustoiminnan ja varainhankinnan yleiset periaatteet	12
2.4 Varainhankinnassa käytettävät vaihtoehdot.....	12
2.5 Varainhankinnan riskit ja riskien hallinnan toimenpiteet.....	13
2.5 Riskienhallinnan ja riskeiltä suojautumisen tavoitteet	15
3 Sijoitustoiminta	17
3.1 Sijoitustoiminnan lähtökohdat.....	17
3.2 Sijoitustoiminnan riskit ja riskien hallinnan periaatteet.....	19
3.3 Toimialasijoittaminen.....	21
3.3.1 Toimialasijoittamisen yleiset periaatteet.....	21
3.4 Maksuliikennevarojen sijoittaminen.....	21
3.4.1 Maksuliikennevarojen sijoittamisen yleiset periaatteet ja kassanhallinta	21

3.4.2 Maksuliikennevarojen sijoittaminen.....	22
3.5 Kassavlijäämän sijoittaminen.....	23
3.5.1 Sijoittamisen yleiset periaatteet ja tavoitteet.....	23
3.5.3 Käytettävät omaisuuslajit ja sijoitusinstrumentit.....	23
3.5.4 Sijoitusallokaatio.....	25
3.6 Sijoitustoiminnan järjestäminen ja raportointi.....	26
3.6.1 Sijoitustoiminnan järjestäminen.....	26
3.6.2 Sijoitustoiminnan raportointi.....	27
4 Vastuullisen sijoittamisen periaatteet.....	28

1 Yleistä

1.1 Rahoitus- ja sijoitustoiminnan yleiset periaatteet

Lahden kaupungin hallintosäännön mukaan rahatoimeen kuuluvat kaupungin maksuliikenteen, rahoitusomaisuuden¹, käyttöomaisuusarvopapereiden, muiden pitkäaikaisten sijoitusten, vieraan pääoman sekä maksuvalmiuden suunnittelu ja hoito sekä kaupunkikonsernin sisäisestä rahoitustoiminnasta huolehtiminen. Rahoitus- ja sijoitustoiminnan hoito sekä näihin liittyvien riskien hallinta sisältyvät rahatoimen hoitoon.

Rahoitus- ja sijoitustoiminnan ensisijaisena tehtävänä on tukea kaupungin ja kaupunkikonsernin toimintaa kaupunginvaltuuston asettamien strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttamisessa ja varmistaa varallisuusasema.

Rahoitustoimintaa ohjaavat valtuuston hyväksymät periaatteet ja talousarvio sekä kaupunginhallituksen vuosittain hyväksymä lainannostosuunnitelma. Lainannostosuunnitelman toteutumisesta raportoidaan kaupunginhallitukselle neljännesvuosittain talouden seurantaraportissa sekä tarvittaessa kaupungin omaa lainanottoa koskevan päätöksenteon yhteydessä.

Sijoitustoimintaa ohjaavat valtuuston hyväksymät periaatteet ja kaupunginhallituksen vuosittain hyväksymä sijoitussuunnitelma. Sijoitustoiminnasta kassaylijäämän osalta raportoidaan kaupunginhallitukselle vähintään neljännesvuosittain. Maksuliikennevarojen sijoittamisesta raportoidaan säännöllisesti kaupunginhallitukselle.

Lahden kaupungin rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteet päivitetään valtuustokausittain tai tarvittaessa kesken valtuustokauden. Kaupunginhallitus voi halutessaan antaa tarkempia ohjeita, määräyksiä tai tavoitteita rahoitus- ja sijoitustoimenpiteille sekä rahoitusriskien hallinnalle näiden periaatteiden pohjalta.

1.2 Rahoitus- ja sijoitustoiminnan päätöksenteko ja toiminnan organisointi

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuuston tehtävänä on päättää varallisuudenhoidon, rahoitus- ja sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan perusteista sekä takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta.

¹ Rahoitusomaisuutta ovat rahat, saamiset ja tilapäisesti muussa muodossa olevat rahoitusvarat. Rahoitusomaisuuteen kuuluvien saamisten, kuten myyntisaamisten, ennakkomaksujen ja siirtosaamisten, hoidon periaatteet eivät sisälly rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteisiin ja ne ohjeistetaan tarpeen mukaan erikseen.

Lahden kaupungin taloudenhoitoa, johon rahatoimi kuuluu, johtaa ja valvoo kaupunginhallituksen alaisena kaupunginjohtaja ja palvelualueilla palvelualuejohtajat. Kaupunginvaltuusto hyväksyy yleiset periaatteet, joita noudatetaan rahoitus- ja sijoitustoiminnassa. Kaupunginvaltuusto päättää lainan ottamista ja lainan antamista kokevista periaatteista talousarvion hyväksymisen yhteydessä tai erikseen, sekä antolainojen ja vieraan pääoman muutoksista talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Muista rahatoimeen ja rahoitukseen liittyvistä asioista päättää kaupunginhallitus, joka voi siirtää lainan ottamista, antamista ja sijoitustoimintaa koskevaa ratkaisuvalltaansa edelleen muille toimielimille ja viranhaltijoille. Ratkaisuvallan siirrot on määritelty Lahden kaupungin hallintosäännön toimivaltataulukkoissa.

Konsernipalveluihin sisältyvän talouspalvelujen tehtävänä on vastata rahoitus- ja sijoitustoiminnasta sekä kaupunkikonsernin maksuvalmiudesta ja konsernin sisäisistä rahoitusjärjestelyistä. Tehtävät on talouden organisaatiossa keskitetty ja käytännön toimenpiteistä – suunnittelusta, hoidosta ja raportoinnista - vastaa talouspalveluihin kuuluva rahoituspalvelut yksikkö. Rahoituspalvelut suunnittelee ja toteuttaa rahoitusjärjestelyt, maksuliikennevarojen sijoittamisen sekä rahoitusriskien hallintaan liittyvät toimenpiteet hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti, vastaa kaupunkikonsernin maksuvalmiuden suunnittelusta ja sen ylläpitämisestä, kaupungin maksuliikenteen hoidosta sekä rahoitus- ja sijoitustoimintaan ja rahoitusriskien hallintaan liittyvästä raportoinnista. Kassaylijäämän osalta sijoittamiseen liittyvät toimenpiteet voi toteuttaa varainhoitaja tai varainhoitajat. Konsernin sisäisissä rahoitusjärjestelyissä tai konserniyhteisöjen muissa rahoitustoimintaan liittyvissä asioissa rahoituspalvelut toimii yhteistyössä omistajaohjauspalvelujen kanssa.

Rahoituspalvelut tuottaa rahoitus- ja sijoitustoimintaan liittyviä palveluja kaupungin suoraan tai välillisesti omistamille yhteisöille ja muille Lahden kaupungin määräysvallassa oleville yhteisöille ja säätiöille (jäljempänä näitä kaikkia kutsutaan nimellä tytäryhteisöt). Konsernilla tarkoitetaan sitä kuntalain määrittämää kokonaisuutta, jonka kaupunki ja sen tytäryhteisöt muodostavat.

2 Rahoitustoiminta

Rahoitustoiminta koostuu kaupunkikonsernin sisäisestä rahoituksesta sekä kaupungin omasta varainhankinnasta ja rahoitusriskien hallinnasta. Varainhankinnalla tarkoitetaan kaupungin oman toiminnan rahoittamista vieraan pääoman instrumenteilla.

2.1 Kaupunkikonsernin sisäinen rahoitus

2.1.1 Sisäisen rahoituksen toimintaperiaatteet

Kaupunki voi ratkaista, mitä palveluja se järjestää keskitetysti konsernin sisäisinä palveluina. Konsernin keskitettyjen toimintojen järjestämisen periaatteista ja toimintavoista tulee ohjeistaa konserniohjeessa. Lahti-konsernin konserniohjeessa edellytetään, että tytäryhteisön on noudatettava kaupunginvaltuuston hyväksymiä Lahden kaupungin rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteita.

Lahden kaupunkikonsernin sisäisen rahoitustoiminnan eli **sisäisen rahoituksen** toimintakokonaisuuden muodostavat sisäinen antolainaus, sisäinen ottolainaus, kaupunkikonsernin maksuvalmiuden suunnittelu ja hoito sekä konsernin rahoitusriskien seuranta. Myös kaupungin myöntämien takausten järjestäminen tytäryhteisöille näiden ulkoisen velan vakuudeksi sisällytetään rahoitus- ja sijoitusperiaatteissa konsernin sisäisen rahoituksen kokonaisuuteen.

Kaupunkikonsernin sisäisen rahoituksen tarkoituksena on varmistaa konsernin maksuvalmius. Tavoitteena on tasapainottaa kaupunkikonsernin rahan tarvetta ja rahan tarjontaa, alentaa konsernin rahoituskustannuksia sekä lisätä sijoitustuottoja.

Kaupungin tytäryhteisöt vastaavat pääsääntöisesti itse rahoitus- ja pääomahuollostaan. Kaupunki mahdollistaa tytäryhteisön rahoituksen saatavuuden omistajapoliittiset linjaukset, kansallinen lainsäädäntö sekä EU:n valtiontukea koskeva säännöstö (tarkemmin luvussa Sisäistä rahoitustoimintaa koskeva lainsäädäntö ja muut säännöstöt) huomioiden. Konsernin sisäisen rahoituksen toimenpiteiden lähtökohtana on konsernin kokonaisedun saavuttaminen. Toimenpiteillä pyritään luomaan edellytykset tytäryhteisöiden joustavaan operatiiviseen toimintaan ja menestymiseen.

Tytäryhteisön tulee aina olla yhteydessä rahoituspalveluihin *ennen* rahoitus- ja sijoituspäätösten ja riskien hallintaan liittyvien päätösten tekemistä. Rahoituspalvelujen tiedossa tulee olla rahoituksen tarve sekä mahdollisen rahoituskilpailutuksen tulos ja muut ulkoisen rahoituksen ehdot. Tarvittaessa rahoituspalvelut ohjaa ja konsultoi tytäryhteisöjä rahoitusjärjestelyissä. Tytäryhteisöjen on toiminnassaan noudatettava lisäksi Lahti-konsernin konserniohjetta.

Konsernin tytäryhteisöjen taloudellista suoriutumista ja toimintaympäristöä arvioi luottoriskien hallinnan työryhmä (Luottoboard). Työryhmä tekee vuosittain yhtiökohtaiset riskiarvioinnit, jotka esitellään konserni- ja tilajaostolle. Riskiarviointi määrittelee tarpeen käsitellä luottoriskin nostoa jaostossa. Työryhmän tehtävänä on ottaa kantaa antolainojen ja takausten hinnoitteluun sekä annettujen vakuuksien tai vastavakuuksien kattavuuteen.

Kaupungin ja tytäryhteisöjen välisistä rahoitusjärjestelyistä laaditaan aina kirjallinen sopimus tai asiakirja. Kaupungin konserniyhteisöjen keskinäinen lainananto, omaisuuden panttaus sekä takaukset eivät ole sallittuja, poikkeuksena alakonsernin sisäiset lainananto- ja vakuusjärjestelyt.

2.1.2 Sisäistä rahoitustoimintaa koskeva lainsäädäntö ja muut säännöt

”Kunnan myöntämä laina, takaus tai muu vakuus ei saa vaarantaa kunnan kykyä vastata sille laissa säädetyistä tehtävistä. Kunta ei saa myöntää lainaa, takausta tai muuta vakuutta, jos siihen sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Kunnan edut tulee turvata riittävän kattavilla vakuuksilla tai vastavakuuksilla.” (Kuntalaki 129 § 1. mom.)

Kuntalain mukaan kaupunki ei saa myöntää lainaa tai takausta, jos siihen sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Taloudellista riskiä arvioidaan tapauskohtaisesti jokaisessa laina- tai takauspäätöksessä. Riskin merkittävyyttä arvioidaan sen pohjalta, vaarantaako riskin toteutuminen kaupungin kykyä vastata sille laissa säädetyistä tehtävistä.

Lainojen, luottolimiittien ja takausten hinnoittelu ja sopimusehdot tehdään kuntalaki, soveltuva muu kansallinen lainsäädäntö sekä EU:n valtiontukea koskevat säännöt huomioon ottaen. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107–109 artikloissa määritellään valtiontukea koskevat reunaehdot ja puitteet. Komissio on antanut tiedonannon EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina (2008/ C 155/02) sekä viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta (2008/C 14/02).

2.1.3 Konsernitili

Konsernitilijärjestelmässä kaupungin ja tytäryhteisöjen kassavarat kootaan yhteen ja varat keskitetään yhdelle pankkitilille. Konsernitilissä kaupungilla ja tytäryhteisöillä on jokaisella omat yksikkötilinsä oman maksuliikenteensä hoitoon. Tytäryhteisöjen yksikkötilien kassavarat ovat kaupungin lyhytaikaista lainaa. Kaupunki voi myöntää tytäryhteisön yksikkötiliin luottolimiitin. Käytetty limiitin osa on tytäryhteisön velka kaupungille (luoton myöntämisestä tytäryhteisölle kohdassa 2.1.4 Antolainaus). Yksikkötileillä olevat rahavarat ja tytäryhteisöjen velat netottuvat konsernitasolla.

Kaupunki voi sijoittaa konsernin kassavaroja keskitetysti kaupungin rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti.

Konsernitilin toimintaperiaatteena on se, etteivät konsernitiliin liitetyt tytäryhteisöt tee erillisiä sijoituksia pankkitileillä olevien varojen osalta vaan pitävät varansa konsernitileillä ja saavat niille markkinaehtoisena koron. Tytäryhteisöille maksettu talletuskorko mukailee pankin kaupungille maksamaa talletuskorkoa. Kaupunki voi vähentää korosta toiminnan kulujen kattamiseksi marginaalin, jonka päättää konsernipalvelujohtaja. Pankin perimät, konsernitiliin liittyvät palvelumaksut peritään aiheuttamisperiaatteiden mukaisesti. Kaupunki ei aseta konsernitilillä oleville varoille tai tehdyille talletuksille erillistä vakuutta.

Konsernitilijärjestelmä mahdollistaa koko konsernin ulkoisen lyhytaikaisen rahoitustarpeen minimoinnin sekä kassavarojen tehokkaan käytön optimoinnin ja parantaa kaupunkikonsernin maksuvalmiuden hallintaa ja seurattavuutta. Konsernitilijärjestelmästä saatavat hyödyt edellyttävät kaikkien merkittävien konserniyhteisöjen mukanaoloa. Lähtökohtaisesti konserniin kuuluvat yhteisöt ovat veloitettuja liittymään kaupungin konsernitilijärjestelmään. Kaupunki voi kuitenkin harkintansa mukaan myöntää tytäryhteisölle vapautuksen tästä velvollisuudesta.

Konsernitili on Lahden kaupunkikonsernin keskeinen kassanhallinnan väline. Konsernitason maksuvalmiuden suunnittelu ja maksuvalmiuden turvaaminen edellyttävät riittävän tarkkoja meno- ja tuloennusteita tytäryhteisöiltä. Rahoituspalvelut määrittelee ja ohjeistaa maksuvalmiussuunnitelmaan varten toimitettavien tietojen sisällön, tarkkuustason ja ajankohdat.

2.1.4 Antolainaus

Toimialasijoittamisella tarkoitetaan sijoituksia, joilla edistetään kaupungin tehtäviin kuuluvia päämääriä, kuten palvelutuotannon järjestämistä, elinkeinorakenteen muutosta tai työllisyyden turvaamista kunnan tai seutukunnan alueella. Toimialasijoituksia ovat oman tai vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset yhteisöihin, jotka hoitavat kaupungin tehtäviä tai joiden toiminnan tarkoituksena on tukea kaupungin tehtäviin liittyviä päämääriä. Toimialasijoitukset ovat pääsääntöisesti tarkoitettu investointien rahoittamiseen. Sijoitukset voivat olla antolainoja (velkakirjalainoja tai pääomalainoja) sekä osake- tai osuuspääomasijoituksia tai vaihtovelkakirjalainoja. Annetut lainat voivat olla korollisia tai korottomia.

Kaupunki voi myöntää tytäryhteisöilleen lyhyt- ja pitkäaikaista rahoitusta valtuuston hyväksymän talousarvion puitteissa. Lyhytaikaista rahoitusta myönnetään maksuvalmiuden turvaamiseen ja käyttöpääomatarvetta varten pääsääntöisesti konsernitililimiittien kautta. Konsernitililimiittiä voidaan

tietyissä tapauksissa käyttää myös pitkäaikaisena, yli vuoden kestäväenä rahoituksena, esimerkiksi investoinnin väliaikaiseen (rakennusaikaiseen) rahoitukseen. Pitkäaikainen rahoitus myönnetään lähtökohtaisesti tytäryhteisön investointien rahoittamiseen. Rahoitus voi olla joko oman tai vieraan pääoman ehtoista.

Tytäryhteisön tulee selvittää ulkoiset, pankkien tai muiden luottolaitosten, rahoitusmahdollisuudet. Mikäli tytäryhteisö ei saa ulkoista rahoitusta järjestymään, voi kaupunki arvioida sisäisen rahoituksen myöntämisen mahdollisuutta. Harkinnassa kaupunki ottaa huomioon omistajastrategian, kansallisen lainsäädännön ja EU:n valtiontukea koskevan säännösten. Ratkaisulta oman ja vieraan pääoman ehtoisessa rahoituksessa on säädetty hallintosäännössä.

Kaupunki myöntää antolainoja pääasiallisesti vain konserniyhteisöilleen. Poikkeuksena tästä on yleishyödyllisille toimijoille myönnettävä väliaikaisrahoitus EU-rahoitteisiin hankkeisiin. Rahoituksen myöntää anomuksen perusteella elinvoima- ja työllisyysjaosto kaupunginhallituksen valtuuttamana. Väliaikaisrahoituspäätösten määräraha sisältyy kaupungin talousarviossa myönnettyyn antolainojen lisäysten summaan.

2.1.5 Takaukset

Kaupunki voi myöntää takauksia lainoille tai muille vastuille, jotka täyttävät toimialasijoittamisen edellytykset ts., kun lainojen tarkoituksena on edistää kaupungille asetettujen tehtävien hoitamista. Pääsääntöisesti kaupunki myöntää takauksia vain tytäryhteisöjensä lainoihin kaupunkikonsernin kokonaisuus ja omistajastrategia huomioiden. Tyypillisesti takaus annetaan lainan takaisinmaksun vakuudeksi tai erilaisten muiden vastuiden, kuten ympäristö- ja sopimusvastuiden vakuudeksi.

Takauksia myöntäessään kaupunki huomioi aina EU:n valtiontukea koskevan säännösten sekä soveltuvien kansallisten säännösten noudattamisen. EU:n valtiontukisäännöistä johtuen tytäryhteisölle annettavan takauksen määrä on lähtökohtaisesti enintään 80 % rahoitussitoumuksen määrästä. Kaupungin takauksen myöntämisestä, takausprovisiosta ja vastavakuudesta päättää kaupunginvaltuusto. Takauspäätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

2.1.6 Vakuudet

Kuntalain mukaan kaupungin edut tulee turvata riittävän kattavilla vakuuksilla tai vastavakuuksilla. Kaupungin myöntämälle sisäiselle antolainaukselle, väliaikaisrahoitukselle tai muille antolainoille sekä annetuille takauksille vaaditaan vakuudet. Poikkeuksena ovat kuntalaissa mainitut, osakeyhtiölain tai osuuskuntalain 12 luvuissa tarkoitettut pääomalainat. Konsernitilin luottolimiittia myönnettäessä tytäryhteisön tulee asettaa vakuus koko myönnettylle limiitin määrälle. Laina voidaan

myöntää ilman vakuutta ainoastaan erityistapauksissa, jolloin kaupungin arvioiman taloudellisen riskin tulee olla vähäinen.

Riittävä vakuuksien määrä ja arvo arvioidaan laina- tai takauskohtaisesti. Vakuuden arvo arvioidaan varovaisuuden periaatteen mukaisesti. **Lahden kaupungin vakuusohjeissa** määritetään hyväksyttävät vakuuslajit ja annetaan suosituksia riittävän kattavista vakuuksista ja vakuuden arvoista.

2.1.7 Tytäryhteisöjen rahoitusriskien hallinta

Tytäryhteisöt vastaavat itse rahoitusriskeistään. Rahoituspalvelut ohjaa ja neuvoo tytäryhteisöjä riskienhallintasopimusten ja -palvelujen järjestämisessä sekä riskienhallintaan liittyvien päätösten tekemisessä sekä kilpailutuksissa. Konsernin rahoitusriskien seuranta on osa keskitettyä rahoitushallintoa ja konsernin sisäistä rahoitustoimintaa. Riskien seurannalla valvotaan rahoitustoimintaan liittyvien kokonaisriskien kehittymistä. Rahoituspalvelut määrittelee ja ohjeistaa tytäryhteisöt rahoitusriskien raportoinnista.

2.2 Rahoitusriskit

Rahoitus- ja sijoitustoimintaan liittyvät riskit voidaan jakaa likviditeetti-, luotto ja markkinariskeihin. Likviditeettiriski ja luottoriskit liittyvät sopimusosapuoleen, tämän kykyyn hoitaa velvoitteensa, tai markkinoiden toimivuuteen. Markkinariskit ovat markkinahintojen muutoksista aiheutuvaa tulevaisuuden epävarmuutta. Epävarmuus liittyy ennakoimattomuuteen sekä kustannusten hallitsemattomaan nousuun tai taloudellisen tappion mahdollisuuteen.

RAHOITUSRISKIT		
Likviditeettiriski	Luottoriski	Markkinariski
Maksuvalmiusriski	Vastapuoliriski	Korkoriski
Jälleenrahoitusriski	Uudelleensijoitusriski	Valuuttariski
Sijoitusten likvidisyysriski	Myyntisaamisten luottotappioriski	Osakesijoitusten hintariski tai hyödykehintariski

Likviditeettiriskit

Likviditeettiriskejä ovat maksuvalmiusriski, jälleensijoitusriski ja sijoitusten likviditeetin liittyvä riski. Maksuvalmiusriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, ettei kaupunki selviydy maksuvelvoitteistaan ajallaan. Jälleensijoitusriski liittyy rahoituksen saatavuuteen - pystyykö kaupunki joka tilanteessa uudelleensijoittamaan tulevat rahoitustarpeensa - sekä varainhankinnan hinnan nousuun ja muiden ehtojen kohtuullisuuteen. Sijoituksiin liittyvä likvidisyysriski on epävarmuutta siitä, pystyykö kaupunki joka tilanteessa ja tarvittaessa realisoimaan sijoituksensa markkinoilla ilman merkittäviä tappioita.

Luottoriskit

Luottoriskejä ovat vastapuoliriski, uudelleensijoitusriski ja myyntisaamisten luottotappioriski. Vastapuoliriskillä tarkoitetaan riskiä, ettei sopimusvastapuoli suoriudu sopimus- tai maksuvelvoitteistaan. Uudelleensijoitusriski toteutuu, jos sijoituksen korkomaksuja ja pääoman palautuksia ei pystytä sijoittamaan alun perin tavoitellulla tuotolla tai ehdoilla. Myyntisaamisten luottotappioriskillä tarkoitetaan kaupungille tulossa olevan erääntyneen maksun tai sen osan laiminlyöntiä.

Markkinariskit

Korkoriskillä tarkoitetaan korkomuutosten aiheuttamaa epävarmuutta joko sijoituksen tai velan kassavirroissa (korkovirtariski) tai sijoituksen tai velan pääoman arvossa (hintariski). Valuuttariski on valuuttamääräisen sijoituksen tai velan valuuttakurssimuutoksista aiheutuva epävarmuus, joka kohdistuu kassavirtoihin tai valuuttamääräisen tase-erän arvostukseen kirjanpidossa tai tilinpäätöksessä. Osakesijoituksen hintariski tai hyödykehintariski liittyy osakkeen tai hyödykkeiden arvonmuutoksiin.

Korkoriski jakaantuu 1) korkovirtariskiin ja 2) hintariskiin:

1) Korkovirtariski:

Korkovirtariskillä tarkoitetaan korkomuutosten aiheuttamaa epävarmuutta ja ennakoimattomuutta lainan, sijoituksen tai muun sopimuksen kassavirtoihin. Korkovirtariskiin vaikuttaa lainan, sijoituksen tai johdannaisopimuksen korkosidonnaisuusaika, joka kertoo kuinka pitkän ajan korkokustannukset ovat tiedossa. Kiinteäkorkoisessa lainassa tai sijoituksessa ei ole korkovirtariskiä sopimuksen voimassaoloaikana ts. kiinteäkorkoisessa lainassa tai sijoituksessa korkosidonnaisuusaika on lainan voimassaoloaika. Vaihtuvakorkoiset lainat ja sijoitukset altistavat korkovirtariskille. Korkovirtariski on sitä suurempi, mitä lyhempi korkosidonnaisuusaika on.

2) Hintariski:

Hintariski aiheutuu yleisen markkinakorkotason vaihtelusta. Kiinteäkorkoisen lainan, sijoituksen tai muun sopimuksen käypä arvo muuttuu korkotason muuttuessa. Hintariski on sitä suurempi, mitä pidempi on velan, sijoituksen tai muun sopimuksen korkosidonnaisuusaika. Kiinteäkorkoisessa sopimuksessa korkotason muutoksen aiheuttama hintariski toteutuu, kun sopimuskorko poikkeaa markkinakorkotasosta. Korkotason alentuessa kiinteäkorkoisen velan ennenaikainen takaisinmaksu edellyttää erillisen hyvityksen maksamista velkojalle velkapääoman lisäksi. Vastaavasti korkotason noustessa kiinteäkorkoisen sijoituksen ennen eräpäivää tapahtuva myynti aiheuttaa sijoittajalle pääomatappion.

2.3 Rahoitustoiminnan ja varainhankinnan yleiset periaatteet

Kaupungin keskeiset rahoituslähteet ovat verotulot, tulonsiirrot valtiolta ja kaupungin perimät maksut ja korvaukset. Tavoitteena on, että tuloilla katetaan kaupungin käyttömenot, tuottamattomat investoinnit ja lainanhoitokulut. Lainarahoitusta käytetään kaupunkikonsernin tilapäisten kassaliijäämien tai konserniyhteisöille välitettyjen lainojen aiheuttamien rahoitustarpeiden kattamiseen ja kaupunginvaltuuston talousarviossa tai erikseen päättämän pitkäaikaisen velan ottoon. Erillisin päätöksin lainarahoituksen sijaan voidaan käyttää muuta rahoitusmuotoa.

Tytäryhteisön on rahoitusta järjestäessään noudatettava Lahden kaupungin konserniohjeita, rahoitustoiminnan ja sijoitustoiminnan periaatteita sekä muita konsernipalvelujen antamia, tarpeelliseksi katsomiaan rahoitustoimintaan liittyviä ohjeita.

Varainhankinta toteutetaan pääsääntöisesti euromääräisenä. Kaupunki voi ottaa valuuttamääräistä lainaa, mikäli se on markkinatilanne huomioiden tarkoituksenmukaista ja kokonaistaloudellisesti edullisinta. Valuuttariski eliminoidaan aina lainan noston yhteydessä.

Varainhankinnan tavoitteena on turvata Lahden kaupungin ja kaupunkikonsernin maksuvalmius kaikissa markkinatilanteissa ja olosuhteissa. Kaupunki turvaa rahoituksen saatavuuden ylläpitämällä kaupungin hyvää nimeä markkinoilla sekä vakaalla ja suunnitellulla rahoituksen hankinnalla. Erilaisia rahoitusmuotoja ja rahoituslähteitä pyritään hyödyntämään tehokkaasti kulloinenkin markkinatilanne huomioiden. Varainhankintaa toteutetaan ottamalla huomioon kaupungin investointien taloudellinen vaikutusaika.

2.4 Varainhankinnassa käytettävät vaihtoehdot

Varainhankinta jaetaan lyhytaikaiseen, alle yhden vuoden (≤ 1 v) ja pitkäaikaiseen, yli yhden vuoden (> 1 v) rahoitukseen.

Lyhytaikainen rahoitus

- luottolimiitit
- kuntatodistukset
- konsernitililimiitit

Pitkäaikainen rahoitus

- velkakirjalainat
- joukkovelkakirjalainat
- leasing-rahoitus

Lyhytaikainen rahoitus varmistetaan solmimalla rahoittajien kanssa rahoituslimiittejä. Näitä ovat Kuntatodistus-ohjelmat, joiden puitteissa kaupunki voi nostaa lyhyellä varoitusaajalla lainaa laskemalla liikkeeseen kuntatodistuksia. Konsernitilijärjestelmällä voidaan hyödyntää konsernitiliin liittyneiden yhteisöjen kassavaroja sekä pankin myöntämiä tililimiittejä. Pitkäaikaisen rahoituksessa pyritään ensisijaisesti turvaamaan rahoituksen saatavuus.

2.5 Varainhankinnan riskit ja riskien hallinnan toimenpiteet

Rahoitusriskeistä Lahden kaupungin varainhankintaan ja rahoitustoimintaan kohdistuvia ja tunnistettuja riskejä ovat: korkoriski, jälleenrahoitusriski, vastapuoliriski ja valuuttariski.

Korkoriski

Lahden kaupungin rahoitustoiminnan korkoriskin hallinnan tavoitteena on korkotason muutosten epäedullisten vaikutusten tasaaminen, kassavirtojen ennakoitavuuden parantaminen sekä korkokustannusten alentaminen.

Korkovirta- ja hintariski käyttäytyvät toisille vastakkaisesti korkosidonnaisuusajan suhteen. Korkoriskin hallinnassa pyritään hakemaan tasapainoa korkovirtariskin ja hintariskin välillä. Kiinteäkorkoisen rahoituksen määrän lisääminen parantaa korkovirtojen ennustettavuutta, mutta saattaa nostaa keskimääräistä rahoituskustannusta pitkällä aikavälillä tai tarkasteluhetken markkinakorkotasoon verrattuna. Kohtuullisten rahoituskustannusten ja hyväksyttävän keskimääräisen korkotason arvio perustuu pitkän aikavälin korkojen keskitasoon.

Riskien hallinnan toimenpiteet:

- ⇒ kiinteäkorkoisten ja vaihtuvakorkoisten lainojen korko/valuuttasidonnaisuuksien jakaminen tai muuttaminen

- ⇒ lainojen hajauttaminen erääntymään tasaisesti eri vuosille, laina-aikajakauma
- ⇒ lainojen maturiteettipainotuksien muuttaminen (lyhytaikainen, pitkäaikainen)

Korko- ja valuuttasidonnaisuuteen voidaan vaikuttaa joko lainan noston yhteydessä tai solmimalla erillinen johdannaissopimus. Johdannaissopimus voi kohdistua yhteen tai useampaan lainaan tai koko lainasalkkuun ilman lainakohtaista kytköstä.

Jälleenrahoitusriski

Jälleenrahoitusriski on talous- ja markkinatilanteesta sekä lainsäädännön muutoksista johtuvaa epävarmuutta rahoituksen saatavuudesta. Jälleenrahoitusriski koskee erityisesti pitkäaikaisen luotonannon saatavuutta, tavoiteltuja luoton ehtoja ja hintaa.

Tavoitteena on jälleenrahoitusriskin pienentäminen eräännyttämällä lainoja tasaisesti eri vuosille mahdollisuuksien mukaan. Riskiin varaudutaan ennakoimalla tulevien vuosien lainannostotarpeet ja huolehtimalla riittävästä, maksuvalmiuden turvaavista likviditeettireserveistä, joiden avulla voidaan järjestellä rahoitusta lyhyellä aikavälillä.

Riskien hallinnan toimenpiteet:

- ⇒ lainojen hajauttaminen erääntymään tasaisesti eri vuosille, laina-aikajakauma
- ⇒ lainojen maturiteettipainotuksien muuttaminen (lyhytaikainen, pitkäaikainen)
- ⇒ ylläpidetään kaupungin hyvää nimeä vakaalla ja suunnitellulla lainanotolla (lainan nostojen ajoittaminen, nostoerien suuruus, maturiteettipainotukset)
- ⇒ erilaisten rahoitusvaihtoehtojen ja rahoituslähteiden käyttäminen
- ⇒ riittävät likviditeettireservit maksuvalmiuden turvaamiseksi (käyttämättömät rahoituslimiitit)

Vastapuoliriski

Liittyä sopimusvastapuolen kykyyn suoriutua sitoumuksesta ja suorittaa sitoumuksen arvon mukainen hinta. Rahoitustoiminnassa riski kohdistuu johdannaissopimuksiin.

Riskien hallinnan toimenpiteet:

- ⇒ sopimusosapuolena käytetään luotettavia, tunnettuja ja vakavaraisia vastapuolia.

Valuuttariski

Valuuttariski on valuuttamääräisiin lainoihin kohdistuva valuuttojen kurssimuutoksista aiheutuva epävarmuus. Kaikki valuuttamääräiset lainat muunnetaan noston yhteydessä koron- ja valuutanvaihtosopimuksin euromääräisiksi, joten avointa valuuttariskiä ei ole.

Riskien hallinnan toimenpiteet:

⇒ riski eliminoidaan lainan noston yhteydessä valuutan- ja koronvaihtosopimuksilla.

2.5 Riskienhallinnan ja riskeiltä suojautumisen tavoitteet

Rahoituksen kustannus tai tuleva jälleenaohitustarve ei saa vaarantaa kaupungin kykyä vastata laissa kunnalle määriteltyä tehtävää. Rahoitusrasitus pitää säilyttää mahdollisimman kohtuullisella tasolla talouden tasoon ja kehitykseen sekä kaupungin maksukykyyn nähden. Talouden suhdanteiden eri vaiheissa toteutetaan erilaisia riskeiltä suojautumisen toimenpiteitä. Suhdanteiden muuttuessa myös olemassa olevia suojauksia voidaan muuttaa tulevaisuuden taloustilanteeseen parhaiten sopivalla tavalla. Itse velan määrään ei voida vaikuttaa suojautumistoimenpiteillä tai riskipolitiikalla.

Kaupunki suojautuu rahoitusriskien yhteisvaikutuksilta siten, että riskit ovat riittävän hajautettuja ja etteivät lainasalkusta aiheutuneet rahoituskustannukset kasva tarkastelukauden aikana talouden kantokykyyn nähden ennakoimattoman suureksi. Ennakoitavuudella ja hajauttamisella pyritään saamaan sopeutumis- ja reagointi-aikaa rahoitusmarkkinoilla tapahtuvia muutoksia vastaan.

Lähtökohtana rahoituksen riskien hallinnassa on kaupunkikonsernin riskiaseman tunnistaminen ja riskien suojaaminen mahdollisimman tehokkaasti. Lahden kaupunkikonserni voi käyttää rahoitusriskin hallinnassa seuraavia johdannaisinstrumentteja: koronvaihtosopimukset, valuutanvaihtosopimukset, swaption-sopimukset, korko-optiot I. korkokatot ja korkolattiat sekä näiden yhdistelmät, korkotermiinit, valuuttatermiinit ja hyödykejohdannaiset (kohde-etuus määritetään tapauskohtaisesti). Johdannaissopimuksia käytetään vain riskin hallinta tarkoituksessa.

Kunkin johdannaistyyppin osalta ennen sen käyttöönottoa on varmistettava, että sen taloudelliset vaikutukset eri tilanteissa ymmärretään ja johdannaisinstrumentin kirjanpitokäytäntö ja tilinpäätösraportointiratkaisu on tiedossa.

Riskiä mitataan ja analysoidaan seuraavilla mittareilla:

- keskimääräinen korkosidonnaisuusaika
- maturiteettijakauma
- suojausaste
- lainojen keskikorko

- korkoherkkyys

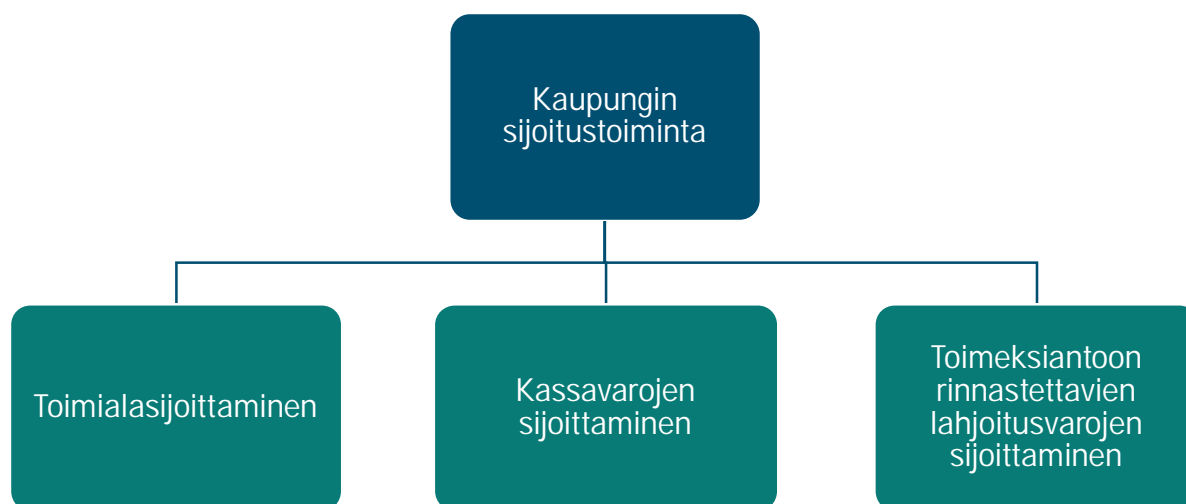
Tarkemmat tavoitteet riskienhallinnalle asetetaan ja/tai tarkistetaan vuosittaisen talousarvioprosessin yhteydessä kaupunginhallituksen toimialan käyttösuunnitelmassa. Lisäksi vuosittain laaditaan kaupungin lainannostosuunnitelma.

3 Sijoitustoiminta

3.1 Sijoitustoiminnan lähtökohdat

Kuntalain 14 §:n 2 momentin 6 kohdan (410/2015) mukaan valtuuston tehtävänä on päättää kunnan varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista. Kuntalain säännöksessä korostetaan valtuuston roolia varallisuuden hoitoa ja sijoitustoimintaa koskevassa päätöksenteossa. Päätösvalta kohdistuu koko kunnan omaisuuteen ja varallisuusmassaan. Valtuuston tulee ottaa selkeä kanta siihen, minkälaiseen omaisuuteen pääoma sidotaan ja minkälaisella riskitasolla sekä valvoa, että pääoma on tehokkaassa käytössä. Kunnan varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan tulisi perustua kuntastrategiaan ja palvella sen toteutumista.

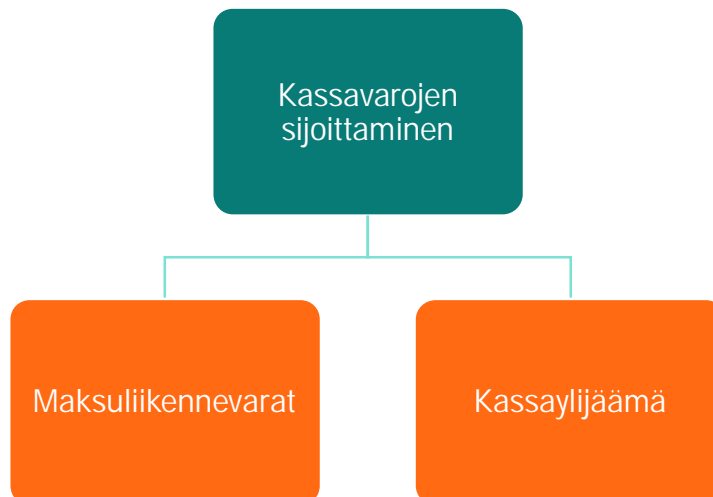
Sijoitustoiminnalla tarkoitetaan kaupungin toimialaan ja tehtäviin liittyvää sijoittamista, kassavarojen sijoittamista ja kaupungilla voi olla lisäksi toimeksiantona sijoitettavia lahjoitusvaroja.

Toimialasijoittaminen muodostuu oman tai vieraan pääomanehtoisia sijoituksista yhteisöihin, jotka hoitavat kaupungin tehtäviä tai joiden toiminnan tarkoituksena on tukea kaupungin tehtäviin liittyviä päämääriä. Vieraan pääomanehtoiset sijoitukset (antolainaus) on määritetty luvussa 2.1.4.

Toimeksiantoon rinnastettavien lahjoitusvarojen sijoittamista ohjaa tässä asiakirjassa määritetyt sijoitusperiaatteet pois lukien tilanteet, joissa sijoitukset voivat poiketa lahjakirjan tai testamentin antajan erityisehtojen vuoksi.

Kaupungin **kassavarat**² koostuvat pankkitileillä, talletuksissa ja rahoitusarvopaperisijoituksissa olevista varoista sekä erillisistä rahastoiduista, kuten vahinkorahaston, varoista. Kassavarat jaetaan **maksuliikennevaroihin** ja **kassaylijäämään**.

Maksuliikennevaroja ovat rahoituslaitosten pankkitileillä käyttötileillä olevat varat, käteisvarat sekä maksuliikennevaroista tehdyt sijoitukset. Maksuliikennevarojen sijoitusperiaatteita on käsitelty tarkemmin kohdassa 3.4.

Kassavaroista erotetaan erillinen ja sijoitettava varallisuuserä. Kaupunginhallitus määrittää kassavaroista erotettavan varallisuuserän suuruuden vuosittain sijoitussuunnitelmassa tai erillisellä päätöksellä. Tämä **kassaylijäämään** sisältyvä erä koostuu kaupungin omaisuuden myyntituloista ja muista maksuliikenteen ulkopuolisista varoista, joita ei ole sidottu maksuliikenteen ylläpitoon tai ei muutoin ole kohdistettu tiettyyn käyttötarkoitukseen. Kassaylijäämään katsotaan myös kuuluvan erilaiset rahastoidut varat ja niiden sijoittamista ohjaa rahastojen omat säännöt ja tässä asiakirjassa soveltuvilta osin määritetyt kassaylijäämän sijoittamisen periaatteet. Sijoitettavan kassaylijäämän periaatteita on käsitelty tarkemmin kohdassa 3.5.

Kaupunginvaltuusto päättää tässä asiakirjassa esitetyistä sijoitustoiminnan periaatteista toimialasijoittamisen, maksuliikennevarojen ja kassaylijäämän osalta. Toimialasijoittamiseen kuuluvan antolainauksen perusteista päätetään vuosittain talousarviossa tai valtuuston erikseen tekemän sijoituspäätöksen yhteydessä. Maksuliikennevarojen osalta sijoituspäätökset tehdään hallintosäännön mukaisesti. Kassaylijäämän sijoittamista ohjaa vuosittain laadittava

² Kassavarojen jako ja käytettävä terminologia (maksuliikennevarat, kassaylijäämä) perustuu Kuntaliiton (2016) julkaisuun "Kunnan ja kuntayhtymän varallisuuden hoito, sijoitustoiminta ja niiden perusteista päättäminen".

kaupunginhallituksen hyväksymä sijoitussuunnitelma, jossa määritellään valtuuston hyväksymien periaatteiden perusteella yksityiskohtaisemmista sijoitustoiminnan tavoitteista.

Konserniyhtiöiden sijoitustoimintaa säätelee rahoitustoiminnanperiaatteet, konserniohje sekä konsernipalvelujen mahdollisesti antamat erilliset ohjeet.

3.2 Sijoitustoiminnan riskit ja riskien hallinnan periaatteet

Sijoittamiseen liittyviä riskejä ovat maksuvalmius-, likviditeetti-, luotto-, vastapuoli-, ja markkinariski.

Maksuvalmiusriski liittyy koko kaupunkikonsernin rahoitukselliseen asemaan. Siihen varaudutaan ja sitä hallitaan maksuvalmius- ja kassasuunnittelulla, ts. ennakoimalla kassavarojen koko, ajoittuminen ja likvidisyys, riittävillä kassavaroilla ja likviditeettireservinä toimivilla, valmiiksi neuvotelluilla pankkitili- tai muilla luottolimiiteillä ja kuntatodistusohjelmilla. Tytäryhtiöillä voi olla omat neuvotellut yritystodistusohjelmat.

Sijoitusten likvidisyysriski on sijoitusinstrumenttikohtainen ja liittyy siihen, päästäänkö sijoitus muuttamaan rahaksi ja varoja käyttämään tarvittaessa ennen sopimuksen eräpäivää, ts. onko sijoitusinstrumentti jälkimarkkinakelpoinen vai ei-jälkimarkkinakelpoinen. Likvidisyysriski voi realisoitua, vaikka itse sijoitusinstrumentti olisi jälkimarkkinakelpoinen, mutta sillä ei ole toimivia jälkimarkkinoita (ei ostajia ja myyjä). Likvidisyysriskejä pienennetään hajauttamalla sijoitukset siten, että maksuliikennevarojen osalta kaikki sijoitukset ovat jälkimarkkinakelpoisia, pois lukien määräaikaistalletukset, ja niiden likvidisyys on hyvä. Kassaylijäämän osalta likvidisyysriskejä pienennetään siten, että riittävä osa sijoituksista on jälkimarkkinakelpoisia ja niiden likvidisyys on hyvä. Hyvällä likviditeetillä tarkoitetaan sijoituskohteita, jotka ovat normaalitilanteissa myytävissä ilman markkinavaikutuksia ja aiheetonta viivettä.

Vastapuoliriski tulee huomioida sijoituksen tuottovaatimuksessa. Riskiä hallitaan määrittelemällä sallitut sijoituskohteet, sijoitusaika ja yksittäisten sijoitusten osuudet. Vastapuoliriskin osalta määritetään sijoitussuunnitelmassa tarkalla tasolla sallitut sijoituskohteet, sijoituskohteiden allokaatorajat, neutraalipainot ja sen vaihteluvälit. **Uudelleensijoitusriski** voi toteutua, jos totuttua sijoituskohdetta ei enää ole tai sen riskiprofiili on muuttunut alkuperäisestä.

Luottoriskejä pienennetään hajauttamalla sijoituksia useaan eri kohteeseen sekä hajauttamalla sijoitusten erääntymistä ajallisesti että määrällisesti. Luottoriskin hallinnassa on keskeistä, että sijoitukset tehdään kohteisiin, joilla on hyvä luottokelpoisuus. Pääosin korkosijoitusten pitää olla luottoluokitukseltaan ns. investment grade- luokituksen mukaisia.

Markkinariski voidaan jakaa korkoriskiin, valuuttariskiin ja hintariskiin.

Korkovirtariski on suurimmillaan sijoituksessa, jonka korkosidonnaisuusaika on lyhyt. Määräaikaisessa tai nollakorkoisessa sijoituksessa ei ole korkovirtariskiä, mutta korkojen **hintariski** on olemassa: Koronmuutosten todennäköisyys kasvaa ajan kuluessa, samoin kasvaa myös riski sijoituksen arvon vaihtelusta. Korkoriskiä pienennetään hajuttamalla sijoituksia kohteittain, ajallisesti sekä määrällisesti. Korkoriskin pienentämiseen voidaan tarvittaessa käyttää johdannaisopimuksia suojautumistarkoituksessa (esimerkiksi rahaston sääntöjen mukaisella tavalla).

Valuuttariski liittyy sijoituksiin, jotka eivät ole euromääräisiä. Maksuliikennevaroista tehdyt sijoitukset tehdään pääsääntöisesti euromääräisinä. Kassaylijäämästä tehtävät sijoitukset voivat altistua valuuttariskille. Kassaylijäämästä tehtävät sijoitukset ovat pitkäaikavälin sijoituksia. Pitkä aikaväli tasoittaa valuuttakurssiin liittyvää riskiä, minkä takia kassaylijäämän osake- ja vaihtoehtoisissa sijoituksissa voidaan jättää valuuttariski auki. Kassaylijäämän korkosijoituksissa valuuttariskiä ei pääosin jätetä auki, koska ei haluta, että valuuttakurssien muutokset ohjaisivat liikaa korkosijoitusten tuottoa. Maantieteellisen hajautuksen myötä valuuttamääräisille sijoituksille muodostuu myös valuuttahajautusta, kun sijoitetaan eri maantieteellisille alueille.

Osakesijoitusten hintariski liittyy kohteen arvonmuutoksiin. Osakesijoitukseen hintariski muodostuu osakemarkkinoiden yleisestä markkinariskistä sekä yrityskohtaisesta riskistä. Markkinariskillä tarkoitetaan koko talouteen vaikuttavia riskejä, kuten vuoden 2020 koronapandemia. Yrityskohtaisella riskillä tarkoitetaan yksittäistä yritystä koskevia riskejä, kuten yksittäisen yrityksen suuren asiakkaan konkurssia. Yrityskohtaista riskiä voidaan sijoitusportfoliossa laskea hajuttamalla sijoituksia eli ostamalla sijoitustuotteita eri kohdemarkkinoilta sekä eri toimialoilta. Kun eri yhtiöiden osakkeiden määrä sijoitusportfoliossa kasvaa, lähestyy portfolio rakenteeltaan lähelle markkinaindeksiä. Osakesijoitusten hintariskiä kaupunki pyrkii hallitsemaan vuosittain laadittavassa sijoitussuunnitelmassa.

Hyödykkeiden hintariski liittyy kohteena olevaan hyödykkeen arvonmuutoksiin. Hyödykkeiden hinta muodostuu pitkälti kysynnän ja tarjonnan mukaan ja hyödykkeisiin sijoittaminen toteutetaan usein johdannaisopimuksilla. Hyödykkeisiin liittyvät pääosin samat riskit, kuin osake- ja korkosijoituksiin, kuten valuuttariski ja likviditeettiriski.

3.3 Toimialasijoittaminen

3.3.1 Toimialasijoittamisen yleiset periaatteet

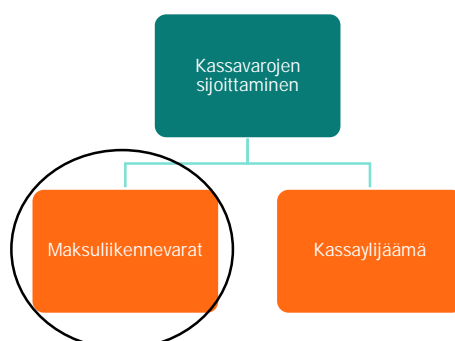
Kaupungin toimialasijoitukset ovat sijoituksia, joilla edistetään kaupungin tehtäviin kuuluvia päämääriä, kuten palvelutuotannon järjestämistä, elinkeinorakenteen muutosta tai työllisyyden turvaamista kaupungin tai seutukunnan alueella. Toimialasijoituksia ovat oman tai vieraan pääomanehtoiset sijoitukset yhteisöihin, jotka hoitavat kaupungin tehtäviä tai joiden toiminnan tarkoituksena on tukea kaupungin tehtäviin liittyviä päämääriä.

Toimialasijoittamisesta päätetään vuosittain talousarviossa tai valtuuston erikseen tekemän sijoituspäätöksen yhteydessä. Vieraan pääomanehtoisissa sijoituksissa noudatetaan Lahden kaupungin rahoitustoiminnan periaatteita, ja oman pääomanehtoisissa sijoituksissa noudatetaan Lahti-konsernin omistajaohjauksen periaatteita. Vieraan pääomanehtoisien sijoitusten periaatteita on kuvattu tarkemmin kohdassa 2.1 Sisäinen rahoitus.

3.4 Maksuliikennevarojen sijoittaminen

3.4.1 Maksuliikennevarojen sijoittamisen yleiset periaatteet ja kassanhallinta

Maksuliikennevarojen sijoitustoiminnan tulee lähtökohtaisesti olla taloudellisesti tuottavaa, vähimmäistavoitteena on pääoman säilyminen ja sijoittaminen turvaavasti. Maksuliikennevarat on sijoitettava mahdollisimman turvaavasti siten, että vaara pääoman menettämisestä on vähäinen. Maksuliikennevarojen sijoittamisessa otetaan ensisijaisesti huomioon maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaaminen.

Maksuliikennevarojen hallinnoinnin ensisijainen tavoite on turvata kaupunkikonsernin maksuvalmius kaikissa olosuhteissa. Maksuvalmius ennakoidaan maksuvalmiussuunnittelulla ja kassaennusteilla. Kaupungin käyttämiä maksuliikennepalveluja hankitaan vähintään kahdelta palveluja tarjoavalta rahalaitokselta. Tällä varmistetaan, että kaupungin maksuliikenne tulee hoidettua myös riskitilanteissa.

Sijoituksiin käytettävissä oleva rahamäärä ja sijoitusaika arvioidaan maksuvalmius- ja kassaennusteella. Kassavaranto pidetään riittävän suurena, jotta maksuvalmius säilyy hyvänä. Päivittäisen maksuliikenteen hoidossa ylijäävät varat sijoitetaan kassanhallinnan kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla huomioiden sijoitusten likvidiys ja tuotto. Maksuliikennevaroilla tehdyt sijoitukset ja niihin liittyvät palvelut on kilpailutettava silloin, kun siihen käytännössä on mahdollisuus.

3.4.2 Maksuliikennevarojen sijoittaminen

Kassavarojen riittävyys määrittelee sen, sijoitetaanko maksuliikennevarat lyhytaikaisesti, juoksuajaltaan alle vuoden mittaisiin, vai pitkäaikaisiin, juoksuajaltaan yli vuoden mittaisiin sijoituksiin. Maksuliikennevarojen sijoittaminen toteutetaan sijoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti tuottavasti, turvaavasti ja vastuullisesti kokonaisriskit huomioiden. Maksuliikennevarojen lyhytaikaiset sijoitukset tehdään mahdollisimman vähäriskisesti siten, että sijoitukselle pyritään samaan korkeampi tuotto kuin konsernitilillä.

Maksuliikennevarojen sijoittamisen periaatteina ovat:

1. Luottokelpoisuus
2. Likvidisyys
3. Tuotto

Maksuliikennevarojen sijoittamisessa otetaan huomioon kassavarantoon jo ennestään sisältyvien sijoitusten luottokelpoisuus, likvidisyys sekä tuotto.

Maksuliikennevarojen sijoitushorisontti määritetään maksuvalmiussuunnittelun ja kassaennusteiden perusteella, jolloin lyhytaikaisena sijoituskohteena (alle 12 kk) voivat olla kotimaassa tai Euroopan unionin alueella euromääräisinä sijoituksina rahamarkkinatalletukset, rahamarkkinarahastot ja muut rahamarkkinainstrumentit.

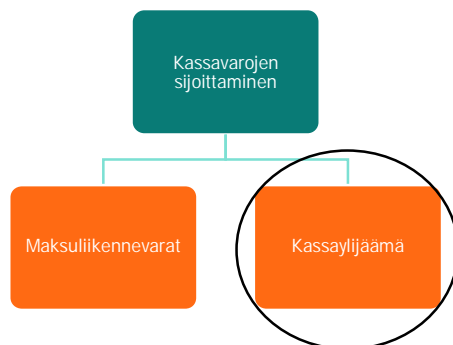
Maksuliikennevaroista tehtävien pitkäaikaisten sijoitusten (yli 12 kk) sijoituskohteena voi olla kotimaassa ja Euroopan Unionin alueella euromääräisinä sijoituksina (valuuttamääräisissä kurssiriski aina eliminoitu):

- o Rahamarkkinatalletukset
- o Valtion joukkovelkakirjalainat
- o Lyhyen ja pitkän koron rahasto-osuudet
- o Hyvän luottoluokituksen (IG) yritysten joukkovelkakirjalainat

3.5 Kassaylijäämän sijoittaminen

3.5.1 Sijoittamisen yleiset periaatteet ja tavoitteet

Kaupungin sijoitettava kassaylijäämä koostuu kaupungin omaisuuden myyntituloista ja muista maksuliikenteen ulkopuolisista varoista, jota ei ole sidottu maksuliikenteen ylläpitoon.

Kaupungin kassaylijäämän sijoitustoiminnan on oltava tavoitteellista ja suunnitelmallista sekä pitkällä aikavälillä taloudellisesti tuottavaa, jolloin vähimmäistavoitteena on sijoitusten reaaliarvon säilyminen, ja kaupungin taloutta tukevaa. Kassaylijäämästä sijoitettavat varat tulee sijoittaa huolellisella tavalla ja kaupungin valtuuston hyväksymien sijoitusperiaatteiden mukaisesti. Kaupungin kassaylijäämän sijoitustoiminnan periaatteina ovat:

1. Vastuullisuus
2. Tuotto
3. Riskien hajauttaminen
4. Likvidisyys
5. Pitkän aikavälin sijoitushorisontti

Kaupunki sijoittaa varojaan pitkällä aikavälillä (5-10 vuoden aikajänne), eikä sijoitustoimintaa ohjaa lyhyen aikavälin markkinaliikkeiden ennustaminen tai tuoton maksimointi korkealla riskillä. Kaupungin sijoittamisen lähtökohtana on hyvä hajautus eri omaisuuslajien ja yksittäisten arvopaperien suhteen.

Kaupunki asettaa sijoitustoiminnan tavoitteeksi valittujen omaisuuslajien, sijoitusinstrumenttien ja niiden allokaation perusteella odotetun markkinatuoton, joka määritetään vuosittain kaupunginhallituksen hyväksymässä sijoitussuunnitelmassa.

3.5.3 Käytettävät omaisuuslajit ja sijoitusinstrumentit

Kaupunki käyttää sijoitustoiminnassaan seuraavia omaisuuslajeja ja sijoituskohteita:

1. Korkosijoitukset
 - a. Tili- ja määräaikaistalletukset

- b. Rahamarkkinasijoitukset
 - c. Valtioiden joukkovelkakirjalainat
 - d. Yritysten joukkovelkakirjalainat (Investment grade & High yield)
 - e. Edellisiin sijoittavat rahastot
2. Osakkeet
- a. Pörssilistatut osakkeet
 - b. Pörssilistatut rahastot (ETF)
 - c. Pörssilistattuihin osakkeisiin sijoittavat rahastot
3. Vaihtoehtoiset sijoitukset
- a. Asuntoihin ja kiinteistöihin sijoittavat rahastot
 - b. Maa- ja metsäkiinteistöihin sijoittavat rahastot
 - c. Raaka-aineisiin ja jalometalleihin sijoittavat rahastot
 - d. Infrastruktuurisijoituksiin sijoittavat rahastot

Korkosijoitukset

Kaupungin sijoituskohteena voivat olla korkoinstrumentit, joiden liikkeellelaskijat ovat pääosin luottoluokitukseltaan ns. investment grade tason eli korkeamman luottoluokituksen omaava valtio, pankki, yritys tai muu vastaava osapuoli. Pääosa korkosijoituksista tehdään kehittyneille markkinoille sekä korkeamman luottoluokituksen lainoihin.

Osakesijoitukset

Kaupungin sijoituskohteena voivat olla pörssilistatut osakkeet, pörssilistatut rahastot (ETF) ja pörssilistattuihin osakkeisiin sijoittavat rahastot. Osakesijoituksissa kansainvälinen hajautus toteutetaan rahasto-osuuksilla tai muilla kustannustehokkailla sijoitusvälineillä ja suorat osakesijoitukset tehdään pääasiassa EU- ja ETA-maihin sekä Pohjois-Amerikan markkinoille.

Osakkeet ovat yrityksille oman pääoman ehtoista rahoitusta, eikä osakkeen nimellisarvoa siten velan tavoin makseta sijoittajille takaisin, vaan tuotto perustuu yritysten omistajilleen jakamaan voittoosuuteen eli osinkoon ja mahdolliseen myyntivoittoon osakkeen myyntitilanteessa. Myyntitilanteessa myyntivoitto muodostuu osakkeen mahdollisesta arvonnoususta. Osakesijoituksilla tavoitellaan sijoitusvarojen korkeampaa tuottotasoa suhteessa korkosijoituksiin, koska ne ovat historiallisen tuoton perusteella tuottavin sijoitusvaihtoehto pitkällä aikavälillä.

Vaihtoehtoiset sijoitukset

Muiden sijoitusten ryhmään luetaan kaikki muut markkinoilla yleisesti myytävät sijoitustuotteet. Tyypillisiä instrumentteja ovat muun muassa asunto-, kiinteistö- ja tonttirahastot.

Käytettävien instrumenttien rajoitteet

Korko-, osake- ja vaihtoehtoisten sijoitusten markkinoilla voidaan sijoittaa EU:n sijoitusrahastodirektiivin mukaisiin UCITS- rahastoihin, erikoissijoitusrahastoihin sekä indeksiosuusrahastoihin eli ETF:iin (Exchange Traded Fund). Näiden lisäksi rahaston on oltava minimikooltaan 20 miljoonaa euroa sekä rahastolla pitää olla pääsääntöisesti yli kahden vuoden performanssi.

Kaupungin käytettäviin sijoitusinstrumentteihin eivät pääsääntöisesti kuulu suorat johdannaiset ja listaamattomien yhtiöiden suorat osakkeet. Johdannaisten käyttäminen on sallittua vain silloin, kun niitä käytetään suojaamistarkoituksessa suorissa sijoituksissa tai niitä on välillisesti käytetty suojaamistarkoituksessa sijoitusrahaston sääntöjen mukaisesti.

Kaupunginhallitus päättää sijoituskohteille asetettavista tarkemmista rajoista ja rajoitteista erikseen vuosittain laadittavassa sijoitussuunnitelmassa.

3.5.4 Sijoitusallokaatio

Sijoitusten omaisuuslajikohtaisilla allokaatorajoilla ohjataan odotettavissa olevaa tuottoa, hallitaan riskitasoa sekä voidaan reagoida eri markkinatilanteisiin. Hajauttaminen eri omaisuuslajien välillä pienentää sijoitusportfolion kokonaisriskiä. Alla olevassa taulukossa on määritetty sijoitusportfolion omaisuuslajien mukaiset allokaatorajat.

Omaisuuslaji	Allokaatorajat
Korkosijoitukset	25–100 %
Osakkeet	0–75 %
Vaihtoehtoiset sijoitukset	0–25 %

Sijoitusportfolion varoihin lasketaan yhteen kaupungin kassaylijäämästä muodostuvan sijoitusvarallisuuden sijoitukset ja rahastojen sijoitukset, pois lukien lahjoitusrahastot. Lahjoitusrahastojen sijoitukset voivat poiketa yllä olevasta omaisuuslajijakaumasta lahjakirjan antajan erityisehtojen vuoksi. Lahjoitusrahastoissa voi muista poiketen olla samasta syystä sijoitusperiaatteista poikkeavia sijoituskohteita.

Vuosittain laadittavassa kaupunginhallituksen hyväksymässä sijoitussuunnitelmassa määritellään vuosikohtaisesti sijoitusportfolion omaisuuslajeille tarkemmat neutraalirajat ja niiden vaihteluvälit sekä maantieteellinen hajautus tuottotavoite ja riskienhallinta huomioiden. Sijoitusjakauman neutraalirajalla tarkoitetaan sitä tavoitetilaa, mitä sijoituksilla pyritään toteuttamaan markkinakehityksen ollessa odotusten mukainen. Riskienhallinta, tuottotavoite sekä nopeat markkinatilanteiden muutokset saattavat muodostaa tarpeen poiketa näistä neutraalirajoista, jonka vuoksi eri omaisuuslajeille määritetään sijoitussuunnitelmaan myös vaihteluvälit.

3.6 Sijoitustoiminnan järjestäminen ja raportointi

3.6.1 Sijoitustoiminnan järjestäminen

Kassavarojen sijoittamiseen (maksuliikennevarat ja kassaylijäämä) liittyvät toimenpiteet toteuttaa konsernipalveluihin kuuluva rahoituspalveluyksikkö sekä kassaylijäämän osalta varainhoitaja tai varainhoitajat. Varainhoitajien lukumäärä määritetään tarkemmin sijoitussuunnitelmassa sen hetkisen sijoitettavan varallisuusmäärän perusteella riskiä hajauttaen.

Kaupunki voi ulkoistaa kassaylijäämän (kohta 3.5) osalta sijoitustoimintaan liittyvät palvelut. Lisäksi kaupunki voi ulkoistaa myös maksuliikennevaroihin (kohta 3.4) liittyviä sijoituspalveluita, mikäli se on resurssit huomioiden tarpeellista. Kaupunki voi ulkoistaa sijoituksiin liittyvän konsultoinnin, omaisuudenhoitopalvelut, neuvontapalvelut, varainhoitopalvelut, säilytyspalvelut, koontiraportointipalvelut ja muut asiantuntijapalvelut.

Ulkoistamiseen liittyvät lähtökohdat ovat seuraavat:

- Varainhoitajan tulee olla Suomen Finanssivalvonnan valvoma toimiluvan saanut sijoituspalveluyritys tai ETA-alueella toimiva sijoituspalveluyritys, joka on rekisteröinyt toimintansa Suomessa Finanssivalvonnalle.
- Varainhoitajan tulee olla sitoutunut vastuulliseen sijoittamiseen allekirjoittamalla YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet. Näiden lisäksi varainhoitajalla tulee olla omat vastuulliset sijoitusperiaatteet.
- Kaupunki voi niin halutessaan kilpailuttaa eri palveluiden tarjoajia varmistaakseen markkinatilanteen mukaisen palveluiden kustannustason ja palveluntarjoajien sopivuuden. Tarjouksissa kiinnitetään huomiota mm. varainhoitajien resursseihin,

kokemukseen, vastuullisen sijoittamisen kriteereihin, sijoitusprosessiin ja hallinnoinnin laatuun, omaisuudenhoitajan varainhoidon tuloksiin sekä kokonaiskustannustasoon.

- Kaupunki arvioi varainhoidosta maksettavia palkkioita vähintään kerran vuodessa. Sijoittamisen ulkoistaminen ei poista sijoittamisen taloudellisia riskejä, jotka kaupunki kantaa aina itse.

Kaupunki voi myös itsenäisesti tehdä erillisiä sijoituksia sijoitusperiaatteiden ja vuosittain laadittavan sijoitussuunnitelman mukaisesti.

3.6.2 Sijoitustoiminnan raportointi

Sijoitustoiminnasta raportointi järjestetään siten, että kaikkia sijoitustoiminnan osa-alueita voidaan seurata luotettavasti ja säännöllisesti. Raportoinnissa sijoitustoiminnan tuottoja ja riskejä on voitava tarkastella sijoitussalkkukohtaisesti sekä sijoitustoimintaa yhtenä kokonaisuutena. Kassaylijäämän sijoituksista tehdään vähintään kuukausittain tuotto- ja riskiraportti, sekä kaupunginhallitukselle toimitetaan vähintään neljännesvuosittain yksityiskohtainen selvitys tuottojen ja riskien kehityksestä sekä varainhoitajan näkemys sijoituksista. Maksuliikennevaroista raportoidaan säännöllisesti kaupunginhallitukselle.

4 Vastuullisen sijoittamisen periaatteet

Sijoitustoiminnassa otetaan huomioon kaupunkiin kohdistuvat yhteiskunnalliset veloitteet ja julkisen hallinnon toimintaperiaatteet. Valittujen sijoituskohteiden toimiala ja toimintatavat eivät voi olla ristiriidassa kaupungin toiminnassa hyväksytyjen arvojen ja menettelytapojen kanssa. Sijoituspäätöksissä lyhyen aikavälin tuottovaatimusten edelle asetetaan kuntalaisten hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäminen sekä toiminnan jatkuvuuden turvaaminen. Vastuullisen sijoitustoiminnan periaatteet koskevat kaikkia kaupungin sijoituksia, pois lukien lahjoitusvarojen sijoitukset, jotka voivat poiketa lahjakirjan antaman erityisehtojen vuoksi.

Kaupungilla on sijoittajana vastuu varojen hyvästä hoidosta, arvon säilymisestä sekä vastuullisten sijoittamisperiaatteiden noudattamisesta. Vastuullisella sijoittamisella (ESG, Environmental, Social, Governance) tarkoitetaan, että sijoitustoiminnassa otetaan huomioon ympäristöasiat (Environmental), yhteiskuntavastuu (Social) ja hyvä hallintotapa (Governance). Kaupungin sijoitustoimintaa ohjaa YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet, ja kaupunki käyttää sijoitustoiminnassaan varainhoitajia, jotka ovat allekirjoittaneet YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet. Kyseisten periaatteiden mukaan sekä kaupunki että varainhoitajat ovat sitoutuneet:

- Liittämään ESG-tarkastelun osaksi sijoitusprosesseja
- Toimimaan aktiivisena omistajana ja sisällyttämään ESG-tarkastelun osaksi omistajuuskäytäntöjä
- Edistämään sijoituskohteissa asianmukaista ESG-raportointia
- Edistämään vastuullisen sijoittamisen periaatteiden käyttöönottoa
- Edistämään vastuullisen sijoittamista yhteistyössä muiden sijoittajien kanssa
- Edistämään vastuullisen sijoittamisen kehittymisen raportointia

Kaupunki ei tee suoria sijoituksia ase-, tupakka-, pornografia- tai alkoholiteollisuutta harjoittaviin yrityksiin. Rahastosijoittamisessa noudatetaan sijoitusmarkkinoiden yleisiä vastuullisuusperiaatteita edellä esitettyjen liiketoiminta-alueiden osalta. Lisäksi kaupunki välttää sijoitustoiminnassaan yrityksiä tai maita, jotka eivät kunnioita ihmisoikeuksia, YK:n määrittelemiä perusoikeuksia tai jotka toimivat vastuuttomasti ympäristöä vahingoittavalla tavalla.

Ympäristöperiaatteet

Kaupungin keskeisenä periaatteena sijoitustoiminnassa on ympäristöasioiden huomioon ottaminen. Kaupungin sijoituksissa ilmastonmuutoksen hillintään pyritään vaikuttamaan suosimalla vähähiilisiä

sijoituskohteita. Kaupungin pitkänaikavälin tavoitteena on, että sijoitussalkusta tulee Pariisin ilmastokokouksen sopimuksen mukainen.

Sosiaalinen vastuullisuus

Kaupunki edellyttää sekä palveluntarjoajilta että sijoituskohteilta ihmisoikeuksien kunnioittamista ja irtisanoutuu kaikesta rodun, sukupuolen tai iän perusteella tapahtuvasta syrjinnästä. Edellä mainittujen lisäksi kaupunki edellyttää, että sijoituskohteet toimivat kansainvälisten normien ja sopimusten mukaisella tavalla, joista tärkeimpiä ovat:

- YK:n Global Compact –aloite
- OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille
- ILO:n työelämän konventiot

Hyvä hallintotapa

Hyvä hallintotapa tarkoittaa yhtiön toimivaa sisäisen päätösvallan ja valvonnan kokonaisuutta. Hyvälle hallintotavalle ei ole yhtä sitovaa koodistoa, vaan yhtiöt luovat ja toteuttavat niitä itsesääntelyn perusteella. Näihin kuuluvat muun muassa johdon palkitsemisjärjestelmät ja yhtiön verokäytännöt. Esimerkiksi Suomessa on Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi (Corporate Governance), joka on kehitetty elinkeinoelämän itsesääntelyllä. Kaupunki edellyttää sijoituskohteilta, että ne noudattavat kansallista ja kansainvälistä hyvää hallintotapaa. Näiden lisäksi kaupunki edellyttää palveluntarjoajilta toimia hyvän hallintotavan edistämiseksi.

Hyvään hallintotapaan liittyy myös olennaisesti myös verolakien ja säännösten mukainen toiminta. Kaupunki pyrkii välttämään sijoituksia, joilla pyritään liiketoiminnallisten tavoitteiden sijasta hankkimaan lain tarkoituksen vastaisia veroetuja. Kaupungin sijoitustoiminnan periaatteena on välttää kaksinkertaista verotusta, joka voi johtaa sijoitusten alhaisempaan tuottoon ja olisi siten sijoitustoiminnan tuottotavoitteen vastainen. Kaksinkertaisen verotuksen estäminen on myös kansainvälisen verosääntelyn periaatteiden mukainen tavoite.